

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2014/2015**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**HISTORIA
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MHI-R1**

MAJ 2015

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	I. Starożytność 1. Cywilizacje Bliskiego [...] Wschodu. Zdający: 1) charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim [...] Wschodzie. 2. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnej Grecji. Zdający: 1) charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej; 3) rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury [...].

Rozwiązanie

Tekst A. – 3

Tekst B. – 4

Schemat punktowania

1 p. – za wskazanie dwóch prawidłowych numerów.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 1.2. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	I. Starożytność 1. Cywilizacje Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Zdający: 1) charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim i Dalekim Wschodzie. 2. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnej Grecji. Zdający: 1) charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej.
--	--

Przykładowe odpowiedzi

- Było to miejsce położone nad rzeką, która stwarzała dogodne warunki dla komunikacji, handlu i zaopatrywała w wodę. Miejsce to miało też walory obronne. Lokalizacja nad rzeką dawała także możliwość pozyskania gliny do wyrobu cegły.
- Było to miejsce o walorach obronnych – góry, przepaści. Takie położenie dawało też możliwość pozyskiwania budulca, którym był kamień oraz stwarzało wrażenie bliskości bogów, co miało istotne znaczenie dla usytuowania tam sanktuarium.

Schemat punktowania

2 p. – za prawidłowe wyjaśnienie zawierające informacje dotyczące lokalizacji każdego z dwóch obiektów.

1 p. – za prawidłowe wyjaśnienie zawierające informacje dotyczące lokalizacji jednego obiektu.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	I. Starożytność 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim [...].
---	--

Poprawna odpowiedź

Krassus postępował zgodnie z zasadami podanymi przez Kwintusa Tulliusza Cicerona.

Uzasadnienie

Krassus był przystępny, chętnie pomagał innym, wsparł finansowo Cezara, chętnie rozmawiał z ludźmi w przeciwieństwie do Pompejusza, który nie był szczodry i unikał kontaktów z ludem.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawne rozstrzygnięcie i uzasadnienie.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 3.1. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	II. Średniowiecze. 4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 3) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w.
---	---

Poprawna odpowiedź

Bolesław Chrobry

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 3.2. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym [...]; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	II. Średniowiecze. 4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Zdający: 3) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w.
---	--

Przykładowe odpowiedzi

- Metody realizacji celów polityki zagranicznej były podobne. Obaj władcy osadzili na tronie w Kijowie popieranego przez siebie władcę.
- Obaj Bolesławowie postępowali według podobnego scenariusza – dążyli do zdobycia stolicy państwa, a następnie osadzali na tronie osobę całkowicie im podporządkowaną.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–3)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	II. Średniowiecze 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z [...] Litwą w XIV–XV w. 8. Kultura średniowiecza. Zdający: 1) identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie [...] sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza.
---	--

Przykładowa odpowiedź

Anioł nakłada królowi koronę i podaje włócznię zakończoną krzyżem. Oznacza to sakralizację władzy królewskiej i może służyć przypomnieniu, że dzięki Władysławowi Jagielle Litwa przyjęła chrzest w obrządku łacińskim. Przedstawienie króla na koniu, z tarczą oraz włócznią zwraca uwagę na sukcesy wojenne króla, a herb na tarczy świadczy o pochodzeniu władcy z Litwy.

Schemat punktowania

- 3 p. – za wymienienie i poprawną interpretację trzech elementów portretu.
2 p. – za wymienienie i poprawną interpretację dwóch elementów portretu.
1 p. – za wymienienie i poprawną interpretację jednego elementu portretu.
0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	II. Średniowiecze 6. Europa późnego średniowiecza. Zdający: 2) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu. 7. Polska w XIV–XV w. Zdający: 2) charakteryzuje [...] strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich. III. Dzieje nowożytne. 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 2) ocenia polską specyfikę w zakresie [...] struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim.
---	--

Przykładowe odpowiedzi

Statut warcheński stwarzał możliwość pozbycia się sołtysa i przyłączenia jego ziemi do folwarku – co zwiększało areał ziemi uprawnej należącej bezpośrednio do szlachty, a także oddawał w ręce szlachty uprawnienia sądowe, które wcześniej posiadał sołtys – dawało to szlachcie większe możliwości oddziaływania na sprawy wsi.

Statuty piotrkowskie gwarantowały szlachcie monopol na posiadanie ziemi – co eliminowało konkurencję, a ograniczenie opuszczania wsi przez chłopów zapewniało folwarkom siłę roboczą. Sprzyjało to rozwojowi gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej.

Schemat punktowania

- 2 p. – za odpowiedź zawierającą odwołanie do korzyści wynikających z treści obu statutów.
1 p. – za odpowiedź zawierającą odwołanie do korzyści wynikających z treści jednego statutu.
0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 6.1. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...].	III. Dzieje nowożytne 2. Europa w XVI–XVII w. Zdający: 2) wyjaśnia [...] następstwa reformacji [...].
--	---

dostrzega [...] wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	
---	--

Przykładowe odpowiedzi

- Autor źródła 1. chwali Henryka Walezego, a autor źródła 2. potępia go. Wpływ na taki stosunek poetów do władcy mogły mieć ich osobiste doświadczenia. Autor pierwszego wiersza był związany z dworem francuskim, na który powrócił Henryk Walezy. Z kolei autor drugiego utworu należał do hugenotów, którzy byli przeciwnikami króla.
- Autor pierwszego wiersza był poetą dworskim związanym z Walezjuszami i dlatego chwalił Henryka Walezego. Autor drugiego wiersza był wyznawcą kalwinizmu – przeciwnikiem króla i dlatego w utworze oskarżał Henryka Walezego o zbrodnię.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź odwołującą się do obu źródeł.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną, lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 6.2. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] dostrzega [...] wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	III. Dzieje nowożytne 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 2) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, [...] na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi.
--	--

Przykładowe odpowiedzi

- Autor wiersza 2. zwraca uwagę na spisanie przez szlachtę praw dla króla, czyli na konieczność zagwarantowania przez króla nienaruszalności podstaw ustrojowych Rzeczypospolitej.
- Agrippa d'Aubigne zauważa, że szlachta spisała artykuły henrykowskie, które musi respektować król. Agrippa d'Aubigne daje temu poetycki wyraz, mówiąc o szlachcie, która „władcom twarde prawa pisze”.
- Autor źródła zwraca uwagę na elekcyjność tronu – podkreśla, że szlachta sama decyduje, kto ma być królem.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź / za poprawne wskazanie cechy ustroju wraz z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	III. Dzieje nowożytne 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 6) charakteryzuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia polskiej szlachty.
---	--

Przykładowa odpowiedź

Ukazany na ilustracji szlachcic, w charakterystycznym dla tej grupy społecznej stroju (kontusz, pas, karabela), nawet w obliczu śmierci podkreśla swoją uprzywilejowaną pozycję i wspomina o przysługujących mu wolnościach. Wykrzykuje „nie pozwalam”, stosując veto wobec śmierci. Przedstawienie to jest odzwierciedleniem sarmackiej ideologii, której elementem był kult przywilejów stanowych.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 8.1. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego [...].	III. Dzieje nowożytne 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 2) opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej z [...] Turcją w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa.
---	---

Poprawna odpowiedź

Tak, spełniło się. Jan III Sobieski pomścił śmierć swego pradziadka, hetmana Stanisława Żółkiewskiego.

Przykładowe uzasadnienie

Hetman Stanisław Żółkiewski zginął walcząc z Turkami w bitwie pod Cecorą, a jego prawnuk – Jan Sobieski pokonał Turków – pod Chocimiem i pod Wiedniem.

Schemat punktowania

1 p. – za prawidłowe rozstrzygnięcie wraz z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 8.2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną [...]; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 5) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej [...] na tle europejskim [...].
--	---

Przykładowa odpowiedź

Aleksander i Konstanty urodzili się, gdy ich ojciec zasiadał na tronie i dlatego byli traktowani z większym szacunkiem niż starszy brat, który przyszedł na świat, gdy ojciec był hetmanem.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 8.3. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł [...].	III. Dzieje nowożytne. 4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Zdający: 5) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej [...] na tle europejskim [...].
--	--

Poprawne odpowiedzi

- 1 – F
- 2 – P
- 3 – P

Schemat punktowania

- 1 p. – za wszystkie trzy prawidłowe odpowiedzi.
- 0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 9. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne 6. Rzeczpospolita w XVIII w. Reformy oświeceniowe i rozbiory. Zdający: 1) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej [...]; opisuje i wyjaśnia uwarunkowania [...] kolejnych rozbiorów Polski [...].
--	---

Przykładowe odpowiedzi

- Fryderyk II polecił wprowadzenie zmian w treści miedziorytu, aby złagodzić jej wymowę polityczną. Na pierwszej ilustracji ukazano władcę Prus, pokazującego szpadą na mapie ujście Wisły – ziemie, do których Prusy zgłaszały roszczenia, a na drugiej ilustracji ten element usunięto – Fryderyk II jedynie dłonią wskazuje ziemie już zagarnięte.
- Fryderyk II polecił wprowadzenie zmian w treści miedziorytu, gdyż pierwsza wersja ilustracji została źle odebrana przez opinię publiczną. Odsłaniała agresywny charakter polityki Prus, ukazywała podtrzymującego koronę Stanisława Augusta Poniatowskiego. Przedstawiona na drugiej wersji miedziorytu relacja między władcami Rzeczypospolitej i Prus sugeruje, że rozbiór jest wynikiem układu między nimi, a król Stanisław August Poniatowski palcem wskazuje niebo, co może świadczyć, że zmiany terytorialne wynikają z woli Boga.

Schemat punktowania

- 1 p. – za poprawną odpowiedź odwołującą się do obu źródeł.
- 0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 10. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne 5. Oświecenie, absolutyzm oświecony i rewolucje XVIII w. Zdający: 4) charakteryzuje program modernizacji Rosji [...].
--	--

Przykładowa odpowiedź

Elementem mentalności osiemnastowiecznego społeczeństwa rosyjskiego, który pomagał w walce z ospą był autorytet władczyni, która przyjęła szczepienie przeciwko tej chorobie. Przykład, który dała Katarzyna II wpłynął na decyzję podjętą przez wielu Rosjan o poddaniu się szczepieniu. Z kolei wiara w cudowną moc ikon powodowała gromadzenie się mieszkańców Moskwy przy bramie miejskiej, gdzie był wystawiony obraz. Sprzyjało to roznoszeniu zarazków, co w rezultacie prowadziło do licznych zachorowań na dżumę.

Schemat punktowania

2 p. – za dwa dobrze podane elementy mentalności społeczeństwa z uzasadnieniem.

1 p. – za jeden dobrze podany element mentalności społeczeństwa z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 11. (0–2)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; [...] integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX 1. Europa napoleońska. Zdający: 1) opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium; 2) wyjaśnia źródła sukcesów i porażek Napoleona w polityce [...] zagranicznej.
--	--

Przykładowa odpowiedź

Tak, rysunek ukazuje upadek Napoleona, o czym świadczą upadające insygnia władzy – berło i jabłko, a także pękające szczudła i utrata równowagi przez władcę. Przyczyną upadku były wydarzenia, o których mowa w tekście – powstanie w Hiszpanii przeciwko Francuzom – w podpisie do rysunku podano „Madryt” oraz przegrana w wojnie z Rosją – w podpisie do rysunku podano „Moskwa”. Na rysunku można dostrzec typowe dla cerkwi kopuły z krzyżami prawosławnymi.

Schemat punktowania

2 p. – za dwa elementy odpowiedzi:

- określenie konsekwencji wydarzeń – upadek Napoleona z odniesieniem do rysunku,
- wskazanie na wydarzenia w Hiszpanii i wyprawę do Rosji z odwołaniem do rysunku.

1 p. – za podanie tylko jednego elementu odpowiedzi z odniesieniem do rysunku.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 12. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z [...] dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...]; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega [...] wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji [...].	IV. Wiek XIX 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 1) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych.
--	---

Przykładowa odpowiedź

W pierwszym wierszu wyrażona jest nadzieja, że dzięki objęciu dyktatury przez Chłopickiego uda się pokonać Rosję, a w drugim – wyrażne jest rozczarowanie jego postawą, gdyż okazało się, że dyktator chce jak najszybciej zakończyć walkę i pojednać się z Rosją. Wysłał w tej sprawie poselstwo z Druckim-Lubeckim do cara, sześć tygodni sprawował dyktaturę i pozwolił na wycofanie się wroga.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź z odwołaniem do obu źródeł.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 13.1. (0-1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną [...] oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX 3. Ideologie XIX w. Zdający: 2) [...] omawia zjednoczenie Włoch [...].
---	--

Poprawna odpowiedź

Giuseppe Garibaldi

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 13.2. (0-1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...].	IV. Wiek XIX 3. Ideologie XIX w. Zdający: 2) [...] omawia zjednoczenie Włoch [...].
---	--

Poprawna odpowiedź

Numer 2

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 13.3. (0-1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje [...] wydarzenia [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną [...] dokonuje selekcji [...] informacji z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX 3. Ideologie XIX w. Zdający: 2) [...] omawia zjednoczenie Włoch [...].
--	--

Poprawna odpowiedź

Królestwo Obojga Sycylii

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 14. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX 5. Społeczeństwo polskie w okresie zaborów w XIX w. Zdający: 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. [...]; 6) porównuje dynamikę zmian [...] społecznych na ziemiach polskich.
--	--

Przykładowa odpowiedź

Eliza Orzeszkowa negatywnie oceniała szanse edukacyjne kobiet w zaborze rosyjskim. Potwierdza to treść reklamy firmy ubezpieczeniowej, która zawiera informacje świadczące o przewidywaniu udzielania stypendiów dla chłopców, a nie dla dziewcząt. Dowodzi to, że zdecydowanie częściej młode kobiety nie kontynuowały nauki, wychodziły za mąż i dlatego dla nich firma ubezpieczeniowa przewidywała jedynie posagi.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź z odwołaniem do obu źródeł.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną, lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 15.1. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną [...]; integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 6) wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej [...].
---	--

Poprawna odpowiedź

Akt 5 listopada

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 15.2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Zdający: 6) wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej [...].
--	---

Przykładowe odpowiedzi

- W obu źródłach znajdujemy podobną opinię na temat postanowień zawartych w Akcie 5 listopada. Na rysunku ukazano Orła – symbol Polski, któremu co prawda przepiłowano kajdany, ale pozbawiono go piór – co ma sugerować niekorzystne dla Polaków decyzje zaborców – pobór rekruta do armii walczącej u boku Austro-Węgier i Niemiec, o czym mowa w tekście. Oba państwa zaborcze symbolizują przedstawione na rysunku postaci w mundurach.
- Tak. Obie opinie są negatywne. Autorzy źródeł wyrażają niezadowolenie z warunków narzuconych Polakom przez Niemcy i Austro-Węgry. Przedstawiciele zaborców ukazano na rysunku. Orzeł pozbawiony piór to Polska zachęcana do udziału w walce po stronie państw centralnych – bez legalnej władzy, zmuszana, jak pisze autor pamiątnika, do daniny krwi.

Schemat punktowania

1 p. – za odpowiedź zawierającą poprawną rozstrzygnięcie z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź niepełną (bez rozstrzygnięcia) lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 16. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	V. Wiek XX. 3. Europa i świat między wojnami. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Zdający: 2) charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego [...].
---	--

Poprawne odpowiedzi

1 – F

2 – P

3 – P

Schemat punktowania

1 p. – za trzy poprawne odpowiedzi.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 17. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...]; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.	V. Wiek XX. 8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Zdający: 2) opisuje międzynarodowe uwarunkowania działalności polskiego rządu na wychodźstwie.
--	---

Przykładowe odpowiedzi

Przyczyny, które – zdaniem autora wiersza – utrudniały politykom emigracyjnym domaganie się wyjaśnienia sprawy katyńskiej, to:

- możliwe oskarżanie Polaków, że są narzędziami propagandy niemieckiej, gdyż to Niemcy odkryli groby polskich oficerów w Katyniu,
- groźba postawienia Wielkiej Brytanii w trudnej sytuacji wobec rosyjskiego sojusznika.

Schemat punktowania

2 p. – za podanie dwóch poprawnych przyczyn.

1 p. – za podanie jednej poprawnej przyczyny.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 18. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego [...].	V. Wiek XX. 11. Chiny po II wojnie światowej. Zdający: 1) opisuje główne etapy w dziejach komunistycznych Chin;
---	--

Poprawna odpowiedź

C.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 19. (0–2)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; [...] ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 15. Polska w latach 1956-1980. Zdający: 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów społeczno-politycznych: [...] 1970 r., 1976 r. i 1980 r.; 5) charakteryzuje kulturę i życie codzienne w Polsce Ludowej.
--	---

Przykładowa odpowiedź

Wiersz Mariana Żałuckiego opublikowany w Strajkowym Biuletynie Informacyjnym „Solidarność” w 1980 r. można było uznać za satyryczny komentarz do zakończonej fiaskiem polityki gospodarczej lat siedemdziesiątych. Według zapowiedzi władz jej celem miała być poprawa bytu mieszkańców – dostatnie życie (źródło 1.).

Błędna polityka doprowadziła do niedoborów w zaopatrzeniu w podstawowe artykuły spożywcze (źródło 2.), a ten problem poruszono w wierszu zawierającym przepis na potrawę „z tego, czego nie ma” i mówiącego o rzekomym „cudzie gospodarczym”.

Schemat punktowania

2 p. – za wyjaśnienia z odwołaniem do dwóch źródeł.

1 p. – za wyjaśnienie z odwołaniem do jednego źródła.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 20. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...]; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega [...]. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 9. Europa i świat w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych. Zdający: 3) wyjaśnia genezę zimnej wojny i rozpoznaje jej przejawy w stosunkach pomiędzy ZSRR a Stanami Zjednoczonymi; 5) wyjaśnia cele utworzenia NATO i Układu Warszawskiego [...].
---	---

Przykładowe odpowiedzi

- Dane w tabeli z lat 1976–1979 ukazują wydatki wojskowe dwóch bloków militarnych oraz dwóch mocarstw, które świadczą o wyścigu zbrojeń. Stanowi on temat rysunku z późniejszego okresu przedstawiającego dwie ścigające się rakiety z symbolami USA i ZSRR, co świadczy, że polityka ta była kontynuowana.
- Dane dotyczą wyścigu zbrojeń z lat 70., a rysunek z 1981 r. pokazuje, że zjawisko to nadal trwa – rakiety symbolizujące ZSRR i USA dalej ścigają się.
- Rysunek satyryczny przedstawia wyścig zbrojeń i dotyczy tego samego zjawiska, co dane w tabeli odnoszące się do wcześniejszego okresu.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź z odwołaniem do dwóch źródeł.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną, lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 21.1. (0–1)

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej [...]; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach [...]. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...]; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX. 9. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Zdający: 3) charakteryzuje proces uniezależniania się państw satelickich od ZSRR; 4) wyjaśnia przyczyny rozpadu ZSRR i bloku wschodniego.
--	---

Poprawna odpowiedź

Tak, dane na wykresie potwierdzają zjawisko przedstawione na rysunku.

Przykładowe uzasadnienie

Rysunek dotyczy masowych ucieczek z NRD do RFN w 1989 r., a z wykresu wynika, że właśnie w tym roku zjawisko to szczególnie nasiliło się, gdyż na początku roku zanotowano ok. 5 tysięcy uciekinierów, a pod koniec – ok. 140 tysięcy. Później fala ucieczek zmalała.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź wraz z uzasadnieniem.

0 p. – za odpowiedź niepełną lub błędną albo za brak odpowiedzi.

Zadanie 21.2. (0–1)

II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok [...]; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu [...] problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację [...].	V. Wiek XX. 9. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Zdający: 3) charakteryzuje proces uniezależniania się państw satelickich od ZSRR; 4) wyjaśnia przyczyny rozpadu ZSRR i bloku wschodniego.
---	---

Przykładowe odpowiedzi

- Niemcy, uciekając z NRD, „głosowali” przeciwko sytuacji politycznej w tym państwie.
- Niemcy, uciekając z NRD, wybierali życie w lepszych warunkach ekonomicznych.
- Satyra wskazuje na to, że w NRD nie można było w wolnych wyborach decydować o zmianach politycznych i ekonomicznych, dlatego *głosowano nogami* – uciekano na Zachód.

Schemat punktowania

1 p. – za poprawną odpowiedź.

0 p. – za odpowiedź błędną lub za brak odpowiedzi.

Zadanie 22. (0–12)

Temat 1. *Załamanie się imperium rzymskiego w V w. mogłoby nastąpić nawet bez interwencji barbarzyńskich najeźdźców* – Christopher Dawson. Scharakteryzuj wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na upadek cesarstwa zachodniorzymskiego i ustosunkuj się do zacytowanej tezy historyka brytyjskiego.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	I. Starożytność 3. Ekspansja w świecie [...] rzymskim. Zdający: 3) charakteryzuje ekspansję rzymską i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego. 4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne [...] w cesarstwie rzymskim; 4) prezentuje najważniejsze stanowiska historiografii dotyczące przyczyn upadku państwa rzymskiego.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 p.)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. aspekt militarno-finansowy – konieczność obrony przed naporem barbarzyńców prowadziła do zwiększenia wydatków na wojsko, co wpływało na kryzys finansów państwa, prowadziło do psucia monety, i w rezultacie zmniejszało możliwości dalszej obrony; aspekt kulturowy – kryzys tradycyjnych kultów), • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji, • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe, (np. wzajemna zależność czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które spowodowały upadek imperium), • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 p.)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ zakończenia podbojów na kryzys gospodarki opartej na niewolnictwie, wpływ braku siły roboczej na wprowadzenie kolonatu), • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym (np. najazdy Wizygotów, Wandalów, inwazja Hunów; zmiany polityczne – uzurpacje, wojny domowe; zderzenie kultów pogańskich z chrześcijaństwem), • podjął próbę formułowania wniosków (np. przejawem upadku świata antycznego na Zachodzie był upadek miast; ogromne wydatki państwa na utrzymanie rozległego aparatu władzy powodowały pogłębienie kryzysu wewnętrznego; wzrost roli armii umożliwiał żołnierzom obwoływanie swoich dowódców cesarzami), • podjął próbę oceny wpływu przyczyn wewnętrznych na upadek państwa.
Poziom II (3–5 p.)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. przejęcie władzy przez wodza barbarzyńców Odoakra), • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii, • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (wpływ malejącej liczby niewolników na problemy gospodarcze starożytnego Rzymu).
Poziom I (1–2 p.)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. podział imperium na część wschodnią i zachodnią, najazd Hunów), • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 2. Wyjaśnij wpływ uwarunkowań zewnętrznych i lokalnych na gospodarkę polską w okresie rozbicia dzielnicowego. W pracy odwołaj się do materiałów źródłowych.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	II. Średniowiecze 5. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Zdający: 1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego; 2) porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie; 3) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim; 5) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy.

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 p.)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. demograficzny: wzrost liczby ludności w Niemczech powodujący napływ kolonistów z tego obszaru; geopolityczny: księżęta śląscy w orbicie wpływów niemieckich, słabość lokacji na Pomorzu i Mazowszu wywołana zagrożeniem zewnętrznym), • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji, • trafnie i w pełni wykorzystał materiał źródłowy (np. podał informacje pochodzące ze źródeł dotyczące lokalizacji miast oraz wystawców dokumentów lokacyjnych, wpływu różnic w gęstości zaludnienia w Europie na procesy migracyjne), • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe, np. wpływ mieszczaństwa z nowo powstałych miast na dążenia zjednoczeniowe, napływ przybyszów z Zachodu na zmianę struktury etnicznej społeczeństwa, • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
--------------------------------	---

Poziom III (6–8 p.)	Zdający: - dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, - w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. związki między nadawaniem immunitetów a kolonizacją, wpływ decyzji książąt dzielnicowych na ożywienie gospodarcze ich księstw, wpływ kolonizacji na rozwój handlu i zamożność społeczeństwa), - przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym (np. proces różnicowania się mieszkańców miast), - w większości wykorzystał materiał źródłowy (np. upowszechnienie zachodnich wzorców organizacyjnych miast i wsi; rozwój miasta na przykładzie Wrocławia), - podjął próbę formułowania wniosków (np. dotyczących upowszechnienia zachodnich wzorców organizacyjnych, upodabniających miasta w Polsce do miast w innych państwach europejskich), - podjął próbę oceny przemian gospodarczych.
Poziom II (3–5 p.)	Zdający: - przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. nadawanie immunitetów, podpisanie umowy, zagospodarowywanie ziem), - podjął próbę uporządkowania podanej faktografii, - podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych, - podjął próbę wykorzystania załączonych materiałów źródłowych i przywołania ich w tekście pracy.
Poziom I (1–2 p.)	Zdający: - w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do treści zawartych w materiale źródłowym, - podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. kolonizacja na prawie niemieckim, lokacja miast), - poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni. - podjął nieudolną próbę wykorzystania materiałów źródłowych.

Uwaga: Zdający podaje informacje, których pochodzenie wskazuje, że są ze źródeł/źródła, powołuje się na informacje/dane występujące w konkretnym źródle, powołuje się na autora źródła.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 3. Rozstrzygnij, czy reformacja stanowiła czynnik dezintegrujący społeczeństwo monarchii polsko-litewskiej za panowania ostatnich Jagiellonów i w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII w. Odpowiedź uzasadnij.

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	III. Dzieje nowożytne 2. Europa w XVI–XVII w. Zdający: 2) wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując główne nurty i postaci [...] 3) opisuje mapę [...] wyznaniową Europy w XVI w. 3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Zdający: 6) ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską; 7) identyfikuje dzieła polskiego renesansu oraz ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji.
---	--

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 p.)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. wpływ reformacji na wzmożenie separatyzmów w Prusach Królewskich, Wielkim Księstwie Litewskim, Inflantach; hamowanie procesów dezintegracji dzięki solidarności stanu szlacheckiego, wzajemne oddziaływanie reformacji na demokratyzację społeczeństwa w Rzeczypospolitej oraz oddziaływanie demokracji szlacheckiej na stosunki religijne, wpływ reformacji na kulturę renesansu w Rzeczypospolitej), • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji, • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe, np. wpływ rządów Zygmunta III Wazy na zahamowanie tolerancji religijnej, • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
Poziom III (6–8 p.)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ skupisk ludności pochodzenia niemieckiego na szerzenie się luteranizmu w miastach, szerzenie się kalwinizmu wśród szlachty ze względu na demokratyczny charakter gmin kalwińskich, wpływ reformacji na ruch egzekucyjny), • podjął próbę formułowania wniosków (np. dotyczących porównania sytuacji religijnej w Rzeczypospolitej i w państwach na Zachodzie), • podjął próbę oceny stosunków religijnych w Rzeczypospolitej.

Poziom II (3–5 p.)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. dotyczącą obaw o prześladowanie innowierców przez władców wybieranych na wolnych elekcjach; dotyczącą ideologii społecznej arian) • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii, • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych np. wpływ prześladowań innowierców w Europie Zachodniej na ich napływ na ziemię polskie.
Poziom I (1–2 p.)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. pojawienie się na ziemiach polskich wyznań reformowanych, np. luteranizmu, kalwinizmu; uchwalenie konfederacji warszawskiej), • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 4. Czy zgadzasz się z opinią opublikowaną w XIX w. na łamach emigracyjnego pisma „Baczność”, że *rewolucja społeczna, ażeby była narodową – potrzebuje powstania. Powstanie, żeby żyć – potrzebuje rewolucji społecznej?* Odpowiedź uzasadnij. W pracy odwołaj się do materiałów źródłowych.

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. II. Analiza i interpretacja historyczna. Zdający analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	IV. Wiek XIX 4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Zdający: 1) charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej; 2) rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej; 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych; 4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych; 5) charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach; 5. Społeczeństwo polskie w okresie zaborów w XIX w. Zdający: 2) analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach.
---	--

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 p.)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. wpływ kwestii chłopskiej na koncepcję walki o niepodległość oraz wpływ walki o niepodległość na emancypację chłopów), • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji, • trafnie i w pełni wykorzystał materiał źródłowy (np. podał informacje pochodzące ze źródeł dotyczące sprawy chłopskiej w kolejnych etapach walki o niepodległość), • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ postaw szlachty wobec powstań narodowych na zaangażowanie chłopów w walkę o niepodległość) • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania.
--------------------------------	--

Poziom III (6–8 p.)	Zdający: - dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, - w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. wpływ decyzji o uwłaszczeniu na zaangażowanie chłopów w walkę o niepodległość, wpływ polityki zaborców na udział chłopów w walce o niepodległość), - przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym (np. dotyczące ewolucji poglądów na sprawę chłopską w XIX w.), - w większości wykorzystał materiał źródłowy (np. wskazał wpływ rabacji na stosunek szlachty galicyjskiej do sprawy chłopskiej), - podjął próbę formułowania wniosków (np. dotyczących społecznych przyczyn upadku powstania listopadowego).
Poziom II (3–5 p.)	Zdający: - przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. decyzje dotyczące sprawy chłopskiej zawarte w manifestach powstańczych), - podjął próbę uporządkowania podanej faktografii, - podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych (np. wpływ ukazu carskiego na stosunek chłopów do powstania styczniowego), - podjął próbę wykorzystania załączonych materiałów źródłowych i przywołania ich w tekście pracy.
Poziom I (1–2 p.)	Zdający: - w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, nawiązując do treści zawartych w materiale źródłowym, - podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. rabacja, decyzja o uwłaszczeniu chłopów podjęta w czasie powstania styczniowego, ukaz carski), - poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni. - podjął nieudolną próbę wykorzystania materiałów źródłowych.

Uwaga: Zdający podaje informacje, których pochodzenie wskazuje, że są ze źródeł/źródła, powołuje się na informacje/dane występujące w konkretnym źródle, powołuje się na autora źródła.

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o pełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.

Temat 5. *Anglia miała wybór pomiędzy wojną i hańbą. Wybrała hańbę, ale będzie miała wojnę* – Winston Churchill. Scharakteryzuj i oceń stanowisko Wielkiej Brytanii wobec polityki III Rzeszy w latach 1933–1940 i ustosunkuj się do wypowiedzi Winstona Churchilla z 1938 r.

I. Chronologia historyczna. Zdający porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych. III. Tworzenie narracji historycznej. Zdający tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.	V. Wiek XX Zdający: 3. Europa i świat między wojnami. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. 6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Zdający: 2) wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej;
---	---

Kryteria oceniania

Poziom IV (9–12 p.)	Zdający: • wyjaśnił złożoność zjawisk historycznych, ukazując różne ich aspekty, (np. wpływ polityki appeasementu na narastanie roszczeń terytorialnych III Rzeszy, wpływ sytuacji społeczno-gospodarczej w Europie po I wojnie światowej oraz w okresie Wielkiego Kryzysu na nastroje społeczeństwa brytyjskiego), • poprawnie przeprowadził selekcję i hierarchizację wykorzystanych informacji, • poprawnie wyjaśnił związki przyczynowo-skutkowe, • sformułował wnioski i ocenę oraz podsumował rozważania, zwracając uwagę na trafną prognozę polityczną Churchilla.
Poziom III (6–8 p.)	Zdający: • dokonał celowej i trafnej selekcji faktów, świadczącej o rozumieniu ich znaczenia i hierarchii, • w większości poprawnie ukazał związki przyczynowo-skutkowe (np. związki między ideologią nazistowską i agresywną polityką zagraniczną III Rzeszy), • przedstawił omawiane zagadnienia w ujęciu dynamicznym (np. przedstawił kolejne etapy polityki ustępstw wobec III Rzeszy), • podjął próbę formułowania wniosków (np. dotyczących skutków polityki appeasement, dążeń do odwrócenia uwagi III Rzeszy od Zachodu Europy, a skierowanie jej na ZSRR), • podjął próbę oceny polityki Anglii wobec polityki III Rzeszy.

Poziom II (3–5 p.)	Zdający: • przedstawił częściową faktografię, która jest potrzebna do opracowania tematu (np. Anschluss, utworzenie Protektoratu Czech i Moraw), • podjął próbę uporządkowania podanej faktografii, • podjął próbę wyjaśnienia związków przyczynowo-skutkowych,
Poziom I (1–2 p.)	Zdający: • w kilku/kilkunastu zdaniach odniósł się do tematu, • podał kilka faktów związanych z tematem, zwykle bez wskazywania związków między nimi (np. konferencja w Monachium, żądania niemieckie wobec Polski), • poprawnie umieścił rozważania w czasie i w przestrzeni (od powstania III Rzeszy do ataku Niemiec na Wielką Brytanię).

Przy przyznawaniu punktów na określonym poziomie w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi egzaminator uwzględniał również poprawność językową i stylistyczną oraz estetykę pracy. Istotne znaczenie ma poprawność informacji podanych przez zdającego w wypracowaniu. Zamieszczenie informacji niezwiązanych z tematem wpływa na obniżenie punktacji. Jeżeli w pracy zostały zawarte informacje świadczące o zupełnym braku zrozumienia omawianego tematu to wypracowanie oceniane jest na 0 punktów.